

Марина Жовнір

ЕМОТИВИ ЯК ЛЕКСИЧНІ ІНДИКАТОРИ ЕМОЦІЙ У ЖАНРІ СВІТСЬКОЇ БЕСІДИ

Статтю присвячено висвітленню особливостей лексичної індикації емоцій світських комунікантів. Апетуючи до базових емоційних станів людини, авторка аналізує основні групи лексичних маркерів емоцій, представлених у жанрі світської бесіди.

Ключові слова: мовний жанр, світська бесіда, позитивна ввічливість, емотиви, емоції.

Мова наділена значним арсеналом засобів репрезентації емоцій. Одиницями емотивної комунікації є емотиви, “одиниці мови, у семантичній структурі яких є емоційна складова у вигляді семантичної ознаки, семи, конкретизатора значення, завдяки чому ця одиниця адекватно використовується усіма носіями мови для вираження емоційного ставлення / стану мовця” [11, с. 24]. Над питанням правомірності зарахування емотивів-номінативів на позначення конкретних емоційних переживань, сема емотивності яких входить до предметно-логічного значення слова, тобто іменників, дієслів, прислівників, прикметників, дієприкметників тощо ще й досі дискутують. Деякі дослідники (див. праці І. В. Арнольд, А. М. Бабкиної, О. А. Вайгли, К. А. Тимофєєва, Д. Н. Шмельова, В. І. Шаховського та ін.) включають із емотивної лексики слова-номінації емоцій, зауважуючи, що одиниці, “які позначають самі почуття, емоції та настрої – *любов, страх* і под. ...жодного відношення до емоційної лексики не мають” [10, с. 23]. Ми ж схиляємося до протилежної думки, за якою така категоричність є “штучною” та “не відтворює істинної картини лексичних засобів, що відображають емоції сповна” [1, с. 12], а відтак йдемо услід за Л. Г. Бабенко, Т. В. Лириною, Р. С. Сакиєвою і розглядаємо емотиви-номінативи емоцій у межах пласту емотивної лексики.

Питання класифікації лексем-емотивів ще й досі знаходиться в розряді дискусійних. Єдиної типології емотивів не існує. Це зумовлено розмаїттям критеріїв, покладених у їх основу, а також суперечкою між існуючою розбіжністю в поглядах науковців щодо доцільності диференціювати поняття емотивної та емоційної лексики. В основі дискусії – варіативність тлумачення терміну “емотивність”. На сьогодні ця категорія дефінується двояко: як така, що міс-

тить усі можливі засоби вираження емоцій (назви емоцій і групи слів, у значенні яких емоційнальність присутня як конотація або вона набувається в контексті) (див. праці Л. Г. Бабенко, Н. М. Баженова, О. М. Галкиної-Федорук, О. М. Фінкеля та ін.) та співвідносна лише з експресивною емотивною лексикою, тобто слова, які є носіями інформації про “емоційне ставлення мовця до реальності” [8, с. 23] або такі, що “містять у своїх значеннях емоційну оцінку означених предметів і явищ” [4, с. 12] (див. праці І. Б. Голуб, В. Н. Телії, В. І. Шаховського, Д. Н. Шмельова та ін.). Наше розуміння емотивності відповідає концепції Л. Г. Бабенко, за якою емотивне значення – це значення, “у якому певним чином представлені (виражені чи означені) емотивні смисли” [1, с. 41]. Науковець у складі емотивного фонду виділяє такі групи слів: 1) емотиви-номінативи з первинними емотивними смислами (*хвилювання, радість, плач*); 2) емотиви-номінативи з включеними смислами (*переповниться / переповняться* наповнюватися чимось надміру (певним почуттям, переживанням), *відсебеньки*); 3) емотиви-експресиви (*ох!*) [1, с. 89].

Відомий американський психолог К. Ізард виділяє в емоційній системі людини десять фундаментальних емоцій: радість, здивування, горе, печаль, гнів, обурення, страх, жах, ніяковість, сором [5, с. 63]. Їх вважають “базовими” (“основними”) і вони використовуються в якості “певної системи відліку для більш маргінальних емоцій” [5, с. 64]. Для нашої розвідки важливим є недосліджене питання демонстрації та вербального вираження конкретних емоцій світськими інтерактантами під час ведення світських розмов.

Беручи за основу класифікацію емотивів Л. Г. Бабенко та емоцій К. Ізарда (фундаментальні емоції при цьому диференціюємо за знаком “+” / “-” на позитивні та негативні), у статті ми спробували простежити закономірності лексичної індикації “базових” емоційних станів світських комунікантів. У цьому й полягає мета нашої розвідки. Реалізація зауваженої мети передбачає вирішення ряду завдань:

1) уточнити суть понять *емотивність, емотив, емотив-номінатив* та місце останніх у загальній типології емотивної лексики;

© М. Жовнір, 2012

2) окреслити специфіку вербального вираження емоційного фону світських інтерактантів;

3) проаналізувати основні групи лексичних індикаторів емоцій, представлених у мовному жанрі світської бесіди.

Комунікативний смисл емотивів-номінативів з первинними емотивними смислами на позначення радості – виразити власний піднесений емоційний фон, дати позитивну оцінку дійсності, похвалити, висловити захоплення тощо. У проаналізованих нами зразках світських бесід було виявлено значну кількість емотивів саме цієї групи, що детермінується загальним емоційним фоном світської розмови. У межах цієї групи функціонують семантично-різні лексеми на позначення: 1) радості, захвату: “*Яке щастя!*” (М. Гримич); “*Радості немає меж. Де ж він?*”, “*Шановні пані і панове, дозвольте засвідчити безмежну повагу і невмишановному товариству...*” (О. Миколайчик, Н. Неждана); 2) схвалення, похвали: “*Вважатиму за честь бути корисним для вас, передусім як фахівець*” (О. Миколайчик, Н. Неждана); 3) захоплення: “*Моє захоплення вашими творами не має меж*” (О. Миколайчик, Н. Неждана).

Зауважені емотиви забезпечують позитивний вплив на емоційну сферу адресата, беруть участь у посиленні або корегуванні гармонійної емотивної атмосфери, психологічної тональності контексту, породжуваної світської бесідою. Репрезентуючи почуттєві стани мовця, його намагання викликати подібні інтенції в комунікативних партнерів, емотиви виконують роль спонукання їх до активного, небайдужого сприймання мовлення адресата висловлювання й детермінують появу відповідної позитивної вербальної реакції. Остання – запорука продовження світської бесіди в заданій тональності.

Відкрита трансляція негативних емоцій суперечить головному закону світської бесіди – позитивній ввічливості, спрямованій на зменшення комунікативної дистанції, усунення інтерперсональних меж, на співробітництво між комунікативними партнерами. Навіть відчуваючи біль, обурення чи гнів, світський інтерактант обмежений у здатності до їх прояву, позаяк усіма силами намагається підтримувати гармонію в спілкуванні, збільшувати, а не зменшувати взаєморозуміння. Стриманість та самоконтроль у вираженні негативних емоцій – одна з рис української світської комунікації. Однак абсолютний контроль унеможлиблюється людським фактором – людина не здатна в жодній із ситуації сповна контролювати власний емоційний фон. А відтак, у світському спілкуванні

є прояви і негативних емоцій, мовними індикаторами яких є емотиви-номінативи з первинними емотивними смислами на позначення: 1) печалі (горя): “*Так, це велика прикрість*” (Р. Іваничук); 2) гніву: “*Гнів не зарадить цьому...*” (Р. Іваничук); 3) обурення: “*Але тата! Така легковажність у її віці!*” (О. Миколайчик, Н. Неждана); 4) страху (жаху): “*Який жах!*” (В. Підмогильний); 5) сорому: “*Сором Вам, пане...*” (О. Кобилянська); “*Який сором!*” (В. Підмогильний). Видається доцільним тлумачити факт наявності таких емотивів у досліджуваному нами жанрі як відхилення від конвенційних норм світськості, детерміноване проявами спонтанних внутрішніх емоційних станів людини, з одного боку, та засіб реалізації “стратегічних цілей” [6, с. 154] мовця з іншого. При цьому надмірна категоричність може призвести до відірваності від життя, позаяк негативні прояви та переживання в сукупності з позитивними, безперечно, є проявами життєвої гами.

За визначенням Л. Г. Бабенко, емотиви-номінативи з включеними смислами – це емотиви “з додатковою емотивною семантикою, що міститься у сфері конотації та маніфестується емотивними конотатами” [1, с. 60]. Конотаційно-емотивні смисли відмінні від денотативно-емотивних за змістовим наповненням і функціональним призначенням. Їхня змістова обмеженість поєднується з оцінним характером, а сферою побутування є жива комунікація. Будучи маркованим конкретною емоційною тональністю, вони виконують функцію вираження емоційного ставлення мовця до комунікативно-го партнера або “третьої” особи.

На думку Л. Г. Бабенко, такі слова “амбівалентні: вони одночасно означають об’єкт – джерело емоцій (номінативно функція) та виражають емоційно-оцінне ставлення мовця (експресивна функція)” [1, с. 60], тобто на основний компонент нашаровується факультативний. За переконанням В. М. Телія, “додатковий “відтінок” словесного значення – це інформація, яка додається до значення як результат слововживання у висловлюванні – слововживання, націленого на вплив на реципієнта з боку мовця” [9, с. 9]. Така додаткова оцінна модальність як компонент конотативного значення доповнює денотацію та імпліцитно зберігає суб’єктивний статус. Дослідниця вказує на “...експресивні ефекти, що мають у словниках позначки з *презирством*, зі *схваленням*, *лагідно*, *принизливо* тощо” [9, с. 11]. На позначення їх Л. Г. Бабенко використовує термінолексему “емотивні конотації” та зауважує, що “більшість емотивних конотацій тяжіє до полюсу негативної оцінки (56%), меншість – до позитивної (13%). Близько

31% складають жартівливо-іронічні конотації” [1, с. 60].

Жанр світської бесіди у своїй основі заряджений позитивно та життєствердною енергетикою. Подібна комунікація налаштовує на приємне та походить під гаслом “гедонізм, насолода, самоствердження”, а відтак тяжіння емотивних конотацій до полюсу позитивної оцінки не викликає сумніву. Пестливою, ласкавою, жартівливою конотацією наділені лексеми *дитинка, старенький, дикунка, рибонька, сонечко, маленька* та ін.: “*Дитинко!*”, “*Дитинко, не хвилюйся, все можливо на цім вередливім світі*”, “*Правда, старенький!*”, “*Ти сьогодні, мій старенький, в чудовому настрою*”, “*Старе-енький, я питки хочу, фі, соромся, скупердяго!*”, “*Що ти, мій старенький, так сидиш, наче в гостях?*”, “*Моя маленька!*” (І. Роздобудько); “*Як сонечко, ніяк по-іншому і не скажеш... Правда!*” (М. Гримич); “*От нещастячко, ну що вам зробити, щоб ви не гнівались на мене?*” (О. Миколайчик, Н. Неждана). Перераховані лексичні одиниці вербалізують позитивні емоційні реакції та враження комунікативних партнерів і націлені на гармонізацію комунікативних стосунків. Так, лексеми *старенький, маленький* наділені пестливою емотивною конотацією, їх змістовий склад можна представити відповідно: “мовець/суб’єкт вважає “хорошим” те, як поводить себе Х, як він (вона) виглядає, спілкується, не зважаючи на вік. Останній є його (її) окрасою, рисою, що виділяє з-поміж інших”.

Слово *дикунка* не має додаткового конотативного забарвлення. Однак у проаналізованій нами світській бесіді є засобом експресифікації захоплення поведінковими якостями людини, про яку йде мова. Емотивна конотація – ласкава: “*Ах, я хотіла б ще раз побачити цю дикунку!*”, “*Це любов якоїсь дикунки*” (В. Винниченко).

Ворожа налаштованість та відповідна вербалізація негативних емоційних станів суперечать конвенційним вимогам, висунутим до світських розмов, однак комунікативні тактики плітки, іронії, лестощів, зауваження, тосту, а часом і розповіді, до яких вдаються світські інтерактанти, містять характеристику “третіх” осіб, іноді іронічну чи навіть саркастичну. Мовними індикаторами при цьому є емотивно-номінативи з додатковими смислами. Так, характеризуючи присутніх на званому вечорі мовець послуговується лексемами *старушок, страхопуд, дівуля, парпуля, грубас, дикунка, гульвіса* і т. ін., конотативне забарвлення яких не викликає сумнівів. Суб’єктивна модальність стає автономною, об’єктивуючись у значенні, у його конотативному компоненті. Апелюючи до

лексеми *старушок*, мовець вкладає в нього приблизно такий зміст: “мовець/суб’єкт вважає “поганим”, потворним зовнішній вигляд певного Х, вік якого значно перевищує вік усіх присутніх та характеризується відповідними проявами у зовнішності”. Емотивна конотація – зневажлива: “*А той незугарний, подібний до страхопуда, кістлявий старушок, котрий, вимахуючи руками, читає решті товариства лектуру про акваріумних рибок, – професор природничих наук тутешньої гімназії Маврикій Пулярка*” (Ю. Андрухович). Лексема *дівуля* наділена фамільярною емотивною конотацією, її змістовий склад можна представити таким чином: “мовець/суб’єкт стверджує невідповідність між зовнішньо-поведінковими особливостями певної Х та її соціально-статусними характеристиками”. Відкрито глузуючи та насміхаючись над об’єктом обговорення, для посилення ефекту мовець заміняє лексеми *дівуля* на фамільярну *дівуля*: “*Тамта вельми показна дівуля з гачкуватим носиком і розпусним язичком – моя гімназійна колежанка панна Вожена Чортик...*” (Ю. Андрухович).

Як бачимо, навіть світське спілкування не елітарному рівні суспільства не позбавлене слів зі згрубілою, зневажливо, фамільярною конотацією, кваліфікованою нами як жартівливо-іронічна. Світські інтерактанти вдаються до останньої не з метою відкритого знущання, а доречного шаржування, незлої іронії чи висміювання третіх осіб, а подекуди й комунікативних партнерів.

З-поміж досліджуваних нами лексем-емотивів вирізняються ті, які, будучи вираженими загальноновживаними лексичними одиницями, набуваючи оцінного характеру, отримують додаткову іронічно-саркастичну конотацію: “*Ось хто правдивий тиран! Ха, ха, ха! Ось хто молодець!*” (І. Франко). Суперечачи вимогам світськості, такі одиниці, проникаючи в межі світських розмов, з одного боку, розхитують конвенційні норми світського комунікативного етикету, а з іншого – вносять до нього живий мовний колорит, зменшують рівень трафаретності та шаблонності жанру світської бесіди.

Характерна риса власне емотивів-експресивів – дифузність, тобто співіснування у їх межах кількох емотивних смислів [1, с. 70]. Співвіднесеність із контекстом дає змогу правильно визначити смислове навантаження конкретного емотиву. Підтвердження думки знаходимо в дослідниці Н. Ю. Шведвої, яка пропонує диференціювати за семантикою “вигуки, що обслуговують сферу емоції” на однозначні та неоднозначні (дифузні). А також зараховує до їх загалу власне вигуки (*а, ай, ох, ух*), звуконаслідувальні слова (*мяу, кхе, тра-та-та*),

лексеми, співвідносні з іменниками (*Боже, батечко, диявол*), лексеми, співвідносні із займенниками, прислівниками та частками (*геть, однак, то-то*), вигуки-дієслова (*круть, трісь, морг*), стійкі словосполучення та фразеологізми (*Боже збав, оце так-так, щоб тебе*), закликання (*киць-киць, путь-путь, тель-тель*) [12, с. 732–733].

Серед зафіксованих у жанрі світської бесіди ми виокремили емотиви-експресиви на позначення радості (*“Так, так, так!”*, *“Ах!”*, *“Ова!”* (І. Франко); *“Чудово!”*, *“О!”* (О. Миколайчик, Н. Неждана); *“О так!”* (Р. Іваничук); *“Хоч зараз!”*, *“О, так!”*, *“А!”*, *“Браво, браво!”* (Ю. Андрухович); *“О, ви будете розносити кульки!”*, *“О, у нас тут чудово!”* (І. Роздобудько); *“О, з великим раюванням!”* (В. Винниченко); *“О так!”* (Р. Іваничук); *“Ха, ха, ха!”*, *“О, давно не бачив!”*, *“Штраф, ах, ах!”* (В. Підмогильний). Їх основне призначення – вербалізація позитивної оцінки особі, дії, предмету, що стала об’єктом обговорення чи уваги співрозмовників. Як показують результати аналізу, світські комуніканти охоче демонструють свій захват, захоплення, приємне здивування, насолоду та інші прояви радісних емоцій. Це позитивно впливає на перебіг розмови, робить її більш відкритою, природною, збільшує ступінь взаєморозуміння між комунікативними партнерами. Апеляція до емотивів-експресивів на позначення радості підкреслює існуючу між ними взаємність поглядів та взаєморозуміння в цілому.

Негативні переживання, будучи базовими для людини та різними за інтенсивністю свого вияву, усе-таки відображені в мовленні світських інтерактантів. У межах гупи емотивів-експресивів на позначення негативних емоцій функціонують емотиви зі значенням: 1) горя: (*“Ай, ай!”* (І. Франко); *“Ох...!”* (Г. Легка)); 2) печалі: (*“Ох!”* (М. Гримич); *“Ох-ох!”* (І. Роздобудько); *“О, бідний!..”* (В. Винниченко); *“Ах, Марто, я можу багато сказати!”*, *“Але що поробиш!”* (В. Підмогильний)); 3) гніву: (*“Ото!”* (В. Винниченко); *“Якого біса!”* (Ю. Андрухович); *“Го, го!”*, *“Ай, ай!”* (І. Франко)); 4) обурення: (*“Он я-як? Ах, ти ж... Ну, чекай!”* (В. Винниченко); *“Яке там!”* (О. Миколайчик, Н. Неждана); *“М-да-а...”*, *“Ого!”*, *“Вот ми і дожилісь!”* (Р. Іваничук)); 5) страху, жаху: (*“О, ні!”* (М. Гримич); *“О-оо!”* (І. Франко); *“О, ні!”* (В. Винниченко); *“О Мадонно!”*, *“О Боже!”* (О. Миколайчик, Н. Неждана)); 6) сорому: (*“О, що те, то ні! Борони Боже!”* (І. Франко); *“Та ну!”* (М. Гримич); *“Ні...”* (І. Роздобудько)).

Наведені емотиви є засобом маніфестації раптових, неконтрольованих емоційних сплес-

ків – реакцій на зовнішні вербальні чи невербальні стимули. Сповна контролювати такі емоційні появи неможливо, а відтак, навіть чітко продумана, виважена бесіда відкрита до проникнення експресивних елементів, у тому числі таких, які є виразниками негативу. Розглянемо для прикладу фрагмент світської бесіди між представниками творчої еліти, які зібралися а артистичному кабаре. Одна з учасниць розмови відкрито критикує “третіх” осіб [2, с. 22], які тимчасово відсутні в їхньому товаристві, але є незмінними його членами. Емотиви “ах” та “фі” виражають неприховане презирство, зневагу, іронію, але сприймаються присутніми як норма.

К а р д и н а л. Сьогодні наша братська обитель буде пустувати. Наші орли полетіли на бал “незалежних новаторів”.

С н і ж и н к а. Ах, бал “незалежних новаторів”, це – виставка неестетичної естетики й огидної краси? Фі, я їм руки не подам (Гарсону). Мені на той столик (хитає на стіл Корнія) blancbe. Янсоне, я думаю, ви не будете нудитись в суспільстві шановних колег моїх? Tres bien! Я маю дещо сказати нашому Білому Медведю... (В. Винниченко).

Вияв та подібна вербалізація емоцій справедлива лише з урахуванням опозиції “близькі – неблизькі стосунки” [3, с. 139]. Ще М. М. Бахтін у своїх працях вказував на можливість фатичних розмов між добре знайомими людьми [2, с. 22]. Різняться лише цільове направлення фатички. Так, Т. Г. Винокур окреслює провідні інтенції фатичних розмов: “...поміж незнайомими людьми – познайомитись, провести час в умовах вимушеного спільного перебування, <...> поміж малознайомими – закріпити знайомство, у випадку неочікуваного знайомства – дотриматися правил ввічливої поведінки, коли мовчати некоректно, між добре знайомими людьми – зберегти тип стосунків, які склалися раніше” [3, с. 140–141]. На наш погляд, вільне вживання оцінних емотивів-експресивів зі знаком мінус для характеристики не лише “третіх” осіб, а й одне одного, не кваліфікується як неповага, неввічливість, зневага до комунікативного партнера лише в останньому випадку, коли “дистанція між комунікативними партнерами зменшується, а тому форми мовного спілкування різко змінюються” [2, с. 22]. Розглянемо схожий приклад розмови, яка відбувається між гостями на вечорі. Оцінний емотив “фу”, висловлений однією з присутніх дам, виражає осуд та зневагу, однак сприймається як норма, позаяк є допустимим у середовищі добрих знайомих. Цим самим фактом детермінується й апеляція до характеристики, вираженої емотивом з додатковою емотивною конотацією *сухафі*.

– Штраф! – крикнула дівчина. – І штраф підвищується до п'ятдесяти копійок.

– Я бачу, що розмова мені дорого коштуватиме, – сказав Славенко, даючи гроші.

– За ваші спроби над білками, – провадив Дмитро, – я читав децю в пресі. Звичайно, на білках я не тямлюся, і мене цікавлять тільки практичні наслідки...

– Штраф! – заревів кооператор. – Марто, беріть з них по три карбованці.

– Ні, це справді щось неможливе, – мовила дівчина. – На посаді практика й раціоналізація, вдома про практику й раціоналізацію... фу, аж язик заплутався! Неможлива річ! Сухарі якісь... (В. Підмогильний).

К. Ізард переконалий, що “здивування не можна назвати емоцією в повному розумінні цього слова, позаяк воно не наділене тим набором характеристик, якими наділені такі емоції, як радість чи печаль” [5, с. 152]. Емотиві-експресиви на позначення здивування вербалізують спонтанну реакцію мовця на слова, людей, події або висловлювання. А відтак, здивування може бути приємним (“О-ля!”, “О, який сюрприз!” (В. Винниченко); “О, ви чули про Ракуела Кента!”, “Ого!” (Р. Іванчук); “Ов, а се що?” (І. Франко) (у цьому випадку здивування нерідко доповнюється додатковими семантичними відтінками: захватом, радістю, захопленням тощо) та неприємним (“Гм!” (М. Гретковська); “Але... Як?” (О. Миколайчик, Н. Неждана); “Ого!”, “Отакої!” (Р. Іванчук); “О-оо, такі питання...” (І. Франко); “Та невже” (М. Гримич)). Так, використана репліка “О-оо, такі питання...” акумулює в собі занепокоєння, подив та ніяковість і може приховувати реальний зміст: “Не очікував від вас таких запитань, на мій погляд вони є недоречними”. А фрази “О-ля!”, “О, який сюрприз!” імплікують наступне: “Своїми словами, діями, поведінкою ви приємно мене здивували, навіть обрадували”.

Емотиві-експресиви, використані під час світських розмов, можуть бути витлумачені по-різному залежно від контексту. Це підтверджує думку про амбівалентність емотивів в цілому [1]. У наведеному нижче діалозі в семантиці фрази “О, ви чули про Ракуела Кента!” здивування доповнюється захопленням:

– Я гренландка Йоганна. Вчителька ескімоської й англійської мов, а теж – мислитель. Ну і поетка...

– Ви зовсім як Саламіна!

– О, ви чули про Ракуела Кента! Ми шануємо цього американського маляра... Тож будемо знайомі... (Р. Іванчук).

Підсумовуючи, скажемо про насиченість світських бесід емотивами, що свідчить про загальну схильність українців до експресивності

та емоційної активності. Розгляд утілення базових емоційних станів комунікантів (радість, здивування, горя, печалі, гніву, обурення, страху, жаху, ніяковість та сорому) на мовному рівні в проаналізованих групах емотивів з перевагою лексичних одиниць на позначення позитивних емоцій указує на загальну приємну психологічну тональність контексту, породжуваного світської бесідою. Провідна комунікативна установка світських комунікантів зводиться до намагання будь-що бути ввічливим, демонструвати власне зацікавлення, прагнення до спілкування, дружельювності, нівелюючи при цьому власні почуття (особливо негативні) та психофізіологічні реакції, що виникають під час комунікації.

Відкрита трансляція негативних емоцій через емотиви-індикатори негативних емоційних станів мовця, суперечачи закону позитивної ввічливості, спрямованої на зменшення комунікативної дистанції, усунення інтерперсональних меж та співробітництво між комунікативними партнерами, тлумачиться нами невід’ємним проявом життєвої гами. А відтак є допустимим, особливо при комунікативних тактиках плітки, іронії, лестощів, зауваження, тосту, розповіді, до яких удаються світські комуніканти, подаючи характеристику “третіх” осіб.

Література

1. Бабенко, А. Г. Лексические средства обозначения эмоций в русском языке [Текст] / А. Г. Бабенко. – Свердловск: Изд-во Уральск. ун-та, 1989. – 184 с.
2. Бахтин, М. М. Проблемы речевых жанров [Текст] / Бахтин М.М. Собрание сочинений в 5 т. Том 5. – М., 1996. – 261 с.
3. Винокур, Т. Г. Говорящий и слушающий. Варианты речевого поведения [Текст] / Т. Г. Винокур. – М., 1993. – 176 с.
4. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка: учеб. пособие для вузов [Текст] / И.Б. Голуб. – 2-е изд., испр. – М.: Рольф, 1999. – 448 с.
5. Изард, К. И. Психология эмоций [Текст] / К. И. Изард / Перев. с англ. – СПб.: Издательство “Питер”, 1999. – 464 с.
6. Ларина, Т. В. Категория вежливости и стиль коммуникации: сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций [Текст] / Т. В. Ларина. – М.: Рукопис. памятники Древ. Руси, 2009. – 512 с.
7. Ларина, Т. В. Фатические эмотивы и их роль в коммуникации. Эмоции в языке и речи: Сб. науч. ст. [Текст] / Под ред. И. А. Шаронова / Т. В. Ларина. – М.: РГГУ, 2005. – 342 с.
8. Телия, В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц [Текст] / В. Н. Телия. – М.: Наука, 1986. – 143 с.
9. Телия, В. Н. Механизмы экспрессивной окраски языковых единиц [Текст] / В. Н. Телия // Человеческий фактор в языке. Языковые механизмы экспрессивности. – М.: Наука, 1991. – С. 36–66.

10. Тимофеев, К. А. Рецензия на книгу: Современный русский язык: Лексика: (Курс лекций) / Е. М. Галкина-Федорук. – М., 1955 / К. А. Тимофеев, А. М. Бабкин [Текст] // Вопросы языкознания. – 1955. – № 2. – С. 23–26.

11. Шаховский, В. И Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка [Текст] // В. И. Шаховский. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1987. – 188 с.

12. Шведова, Н. Ю. Русская грамматика в 2 т. – Т. 2 [Текст] / Н. Ю. Шведова. – М.: Изд-во “Наука”, 1980. – С. 733–734.

Джерела

1. Андрухович, Ю. Рекреції // “Бу-Ба-Бу” / Ю. Андрухович, О. Ірванець, В. Неборак: Вибрані твори: Поезія, проза, есеїстика [Текст] / Авторський проект, упоряд. бібліограф. відомості та прим. Василя Габора. – Львів: ЛА “Піраміда”, 2008. – 392 с.

2. Винниченко, В. Чорна пантера і Білий ведмідь [Текст] / В. Винниченко. – К.: Наук. думка, 1999. – 440 с.

3. Гримич, М. Егоїст [Текст] // М. Гримич. – К.: Дуліби, 2006. – 319 с.

4. Іваничук, Р. Бо війна-війною... Через перевал: Романи [Текст] / Р. Іваничук. – Харків: Фоліо, 2008, – 447 с.

5. Роздобудько, І. Амулет Паскаля [Текст] / І. Роздобудько. – Харків: Фоліо, 2007. – 189 с.

6. Кобилянська, О. Вибрані твори [Текст] / О. Кобилянська. – К.: Інтеллект – Арт, 2008. – 431 с.

7. Миколайчик, О. Оноре, а де Бальзак?: п'єса [Електронний ресурс] / О. Миколайчик, Н. Нежданна. – Режим доступу: // http://nejdana.ucoz.ua/load/istorichni_p_esi_historic/1-1-0-2.

8. Підмогильний, В. П. Невеличка драма: Роман, повісті [Текст] / В. Підмогильний. – Дніпропетровськ: Промінь, 1990. – 326 с.

9. Франко, І. Перехресні стежки: повість / І. Франко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://storinka-m.kiev.ua/product.php?p_id=2907

Maryna Zhownir

EMOTIVE WORDS AS LEXICAL INDICATORS OF EMOTIONS IN THE GENRE OF SMALL TALK

The article is about the lexical indication of emotions of society interlocutors. Taking into account the fundamental emotional states of every person, the author analyses the basic groups of lexical markers of emotions that are fixed in the genre of small talk.

Keywords: *speech genre, small talk, positive politeness, emotive lexis/vocabulary, emotions.*

Марина Жовнир

ЭМОТИВЫ КАК ЛЕКСИЧЕСКИЕ ИНДИКАТОРЫ ЭМОЦИЙ В ЖАНРЕ СВЕТСКОЙ БЕСЕДЫ

Статья посвящена освещению особенностей лексической индикации эмоций светских коммуникантов. Апеллируя к базовым эмоциональным состояниям человека, автор анализирует основные группы лексических маркеров эмоций, представленных в жанре светской беседы.

Ключевые слова: *языковой жанр, светская беседа, позитивная вежливость, эмотивы, эмоции.*

Надійшла до редакції 10.09. 2012 р.